

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 14.12.2020 r.
COM(2020) 803 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI

DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

**z działalności Grupy Koordynacyjnej ds. Przeciwdziałania Torturom i
przeprowadzonych przez nią konsultacji, o których mowa w art. 31 rozporządzenia
(UE) 2019/125 z dnia 16 stycznia 2019 r. w sprawie handlu niektórymi towarami, które
mogłyby być użyte do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego,
niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania**

1. Wprowadzenie

Art. 31 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/125 z dnia 16 stycznia 2019 r. w sprawie handlu niektórymi towarami, które mogłyby być użyte do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania¹ („rozporządzenie”) nakłada na Komisję obowiązek przedkładania Parlamentowi Europejskiemu rocznych sprawozdań z działalności Grupy Koordynacyjnej ds. Przeciwdziałania Torturom, rozpatrzonych przez nią spraw i przeprowadzonych przez nią konsultacji. Sprawozdanie nie może naruszać interesów handlowych osób fizycznych lub prawnych

Niniejsze sprawozdanie dostarcza informacji na temat działalności Grupy Koordynacyjnej ds. Przeciwdziałania Torturom w 2019 r.

2. Ramy prawne

Rozporządzenie ma na celu z jednej strony zapobieganie stosowaniu kary śmierci, a z drugiej – stosowaniu tortur i innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania w państwach spoza UE, w drodze ograniczenia handlu niektórymi towarami. W rozporządzeniu tym dzieli się towary w zależności od tego, czy:

- nierozzerwalnie wiążą się z nadużyciami i w ogóle nie powinny być przedmiotem handlu (załącznik II); lub
- mogą mieć zgodne z prawem zastosowania, tak jak sprzęt służący do egzekwowania prawa (załącznik III) lub towary o zastosowaniu leczniczym (załącznik IV).

Handel takimi towarami podlega pewnym ograniczeniom.

Dlatego też rozporządzeniem ogranicza się handel z państwami nienależącymi do UE. W szczególności:

- i. Zakazuje się przywozu, wywozu i tranzytu na terytorium UE towarów wymienionych w załączniku II, które nie mają żadnego innego praktycznego zastosowania niż wykonywanie kary śmierci lub torturowanie. Zakazane jest także udzielanie wszelkiego rodzaju pomocy technicznej związanej z takimi towarami, zwłaszcza prowadzenie szkoleń dotyczących ich używania. Zakazane są także reklamowanie takich towarów w mediach drukowanych lub internecie, w ramach czasu reklamowego w telewizji lub radiu, bądź wystawianie lub oferowanie na sprzedaż na wystawach lub targach.
- ii. W odniesieniu do wymienionych w załączniku III towarów, które mogłyby być użyte w celu wykonywania kary śmierci lub torturowania, lecz mogłyby mieć również inne zgodne z prawem zastosowania (egzekwowanie prawa), w poszczególnych przypadkach wymagane jest wcześniejsze pozwolenie na wywóz. Uzyskania takiego pozwolenia wymaga się także w celu świadczenia pomocy technicznej lub usług

¹ Rozporządzenie w sprawie handlu niektórymi towarami, które mogłyby być użyte do wykonywania kary śmierci, tortur lub innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęte w dniu 30 lipca 2005 r. (rozporządzenie (WE) nr 1236/2005). Było ono kilkakrotnie zmieniane, po raz ostatni rozporządzeniem (UE) 2016/2134 z dnia 23 listopada 2016 r., a następnie ujednolicone jako rozporządzenie (UE) 2019/125 z dnia 16 stycznia 2019 r. (Dz.U. L 30 z 31.1.2019, s. 1).

pośrednictwa w odniesieniu do tej kategorii towarów. Załącznik III nie obejmuje: a) broni palnej podlegającej rozporządzeniu (UE) nr 258/2012²; b) produktów podwójnego zastosowania podlegających rozporządzeniu (WE) nr 428/2009³; c) towarów podlegających warunkom wspólnego stanowiska 2008/944/WPZiB⁴.

- iii. Reguluje się w nim handel towarami – substancjami chemicznymi lub farmaceutycznymi (załącznik IV) – które mogłyby być użyte do wykonywania kary śmierci (np. produktami, które mogłyby zostać wykorzystane w celu przeprowadzania egzekucji ludzi przez podanie śmiertelnego zastrzyku). Aby kontrolować wywóz takich niebezpiecznych substancji chemicznych oraz zapobiegać ich przekazywaniu do stosowania w celu przeprowadzania kary śmierci przez podanie śmiertelnego zastrzyku, bez ograniczania handlu takimi substancjami chemicznymi do celów medycznych, weterynaryjnych lub innych celów zgodnych z prawem, wprowadzono oddzielne pozwolenie („generalne unijne pozwolenie na wywóz”).

Wykazy towarów objętych zakazem i podlegających kontroli są określone w załącznikach II, III i IV do rozporządzenia.

3. Działalność Grupy Koordynacyjnej ds. Przeciwdziałania Torturom

Grupa Koordynacyjna ds. Przeciwdziałania Torturom (ATCG) została ustanowiona rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2134 w celu rozpatrywania spraw dotyczących stosowania tego rozporządzenia.

ATCG pełni funkcję platformy umożliwiającej Komisji i ekspertom z państw członkowskich wymianę informacji o praktykach administracyjnych oraz omawianie kwestii dotyczących interpretacji rozporządzenia, kwestii technicznych dotyczących towarów wymienionych w wykazach, zmian okoliczności związanych z niniejszym rozporządzeniem oraz innych ewentualnych kwestii. Co więcej, zgodnie z Porozumieniem międzyinstytucjonalnym w sprawie lepszego stanowienia prawa⁵ z dnia 13 kwietnia 2016 r., Komisja konsultuje się z ATCG podczas przygotowywania aktów delegowanych.

W 2019 r. odbyły się dwa posiedzenia ATCG – w dniach 29 kwietnia i 17 grudnia – w celu wymiany informacji dotyczących szeregu kwestii związanych z wdrażaniem rozporządzenia podsumowanych poniżej.

3.1. Zmiany okoliczności związanych z aktem podstawowym

ATCG poinformowano o zmianach okoliczności związanych z aktem podstawowym, mianowicie o ujednoliceniu rozporządzenia (WE) nr 1236/2005 do rozporządzenia

² Rozporządzenie (UE) nr 258/2012 z dnia 14 marca 2012 r. wdrażające art. 10 Protokołu Narodów Zjednoczonych przeciwko nielegalnemu wytwarzaniu i obrotowi bronią palną, jej częściami i komponentami oraz amunicją, uzupełniające Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (protokół NZ w sprawie broni palnej), oraz ustanawiające zezwolenia na wywóz i środki dotyczące przywozu i tranzytu dla broni palnej, jej części i komponentów oraz amunicji, Dz.U. L 94 z 30.3.2012, s. 1.

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 428/2009 z dnia 5 maja 2009 r. ustanawiające wspólnotowy system kontroli wywozu, transferu, pośrednictwa i tranzytu w odniesieniu do produktów podwójnego zastosowania, Dz.U. L 134 z 29.5.2009, s. 1.

⁴ Wspólne stanowisko Rady 2008/944/WPZiB określające wspólne zasady kontroli wywozu technologii wojskowych i sprzętu wojskowego (WPZiB) (2020/C 85/01), Dz.U. C 85 z 13.3.2020, s. 1.

⁵ Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s. 1.

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/125 z dnia 16 stycznia 2019 r. W latach 2005–2018 w rozporządzeniu pierwotnym (WE) nr 1236/2005 kilkakrotnie wprowadzono znaczące zmiany. W celu zapewnienia jasności i pewności prawa rozporządzenie zostało ujednolicone. Ujednoliconym rozporządzeniem uchylono rozporządzenie (WE) nr 1236/2005 oraz skonsolidowano zmiany do niego, nie wprowadzono jednak zmian w wykazach towarów podlegających kontroli.

Ponadto, po poinformowaniu ATCG, Komisja skonsultowała się z nią w sprawie projektu aktu delegowanego zmieniającego: (i) wykaz właściwych organów (wymienionych w załączniku I) oraz (ii) wykaz miejsc przeznaczenia, do których ma zastosowanie generalne unijne pozwolenie na wywóz (załącznik V; dodanie Gambii i Madagaskaru). Do tej pory państwa nienależące do UE umieszczano w załączniku V, pod warunkiem ratyfikacji przez nie odpowiedniej umowy międzynarodowej zobowiązującej do zniesienia kary śmierci w odniesieniu do wszystkich przestępstw. W przypadku państw, które nie są członkami Rady Europy, oznacza to konieczność uprzedniej ratyfikacji Drugiego protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych bez zastrzeżeń⁶. Gambia ratyfikowała ów protokół bez zastrzeżeń. To samo dotyczy Madagaskaru i krajów dodanych do wykazu wcześniej, w 2017 r.⁷

3.2. Informacje dotyczące handlu: przekazywanie danych

Wraz z członkami ATCG Komisja dokonała przeglądu statusu otrzymanych i zaległych wniosków państw członkowskich z lat poprzednich (2017 i 2018), w celu przygotowania rocznego sprawozdania zgodnie z art. 31 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/125. Komisja podkreśliła potrzebę przedłożenia sprawozdań przez wszystkie państwa członkowskie, nawet w przypadku gdy nie rozpatrzyły one żadnego wniosku o udzielenie pozwolenia na wywóz lub odmówiły udzielania takiego pozwolenia.

W szerszym ujęciu, Komisja i ATCG przeanalizowały możliwość poszerzenia procesu sprawozdawczego o kwestie, takie jak (i) informacje na temat pozwoleń dotyczących usług pośrednictwa i pomocy technicznej oraz (ii) informacje na temat stosowania generalnego unijnego pozwolenia na wywóz. ATCG przedyskutowała również możliwość włączenia użytkowników końcowych do regularnej sprawozdawczości. Jeden z właściwych organów krajowych wyraził pogląd, że zgodnie z art. 26 ust. 2 informacje takie powinny być przekazywane Komisji jedynie na wniosek.

Na tej podstawie Komisja poinformowała ATCG o zamiarze aktualizacji formularza sprawozdawczego w celu uwzględnienia szerszego zakresu danych w ramach przygotowania sprawozdania za 2019 r.

3.3. Przegląd rozporządzenia (UE) 2019/125

Komisja poinformowała ATCG o procesie przeglądu rozporządzenia zgodnie z art. 32. Zgodnie z wytycznymi w sprawie lepszego stanowienia prawa, w lipcu 2019 r. Komisja

⁶ Art. 2 Drugiego protokołu fakultatywnego do Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych stanowi, że państwo może uczynić w momencie ratyfikacji lub przystąpienia zastrzeżenie, które przewiduje dopuszczalność stosowania kary śmierci w czasie wojny (w wyniku skazania za najpoważniejsze przestępstwo o charakterze wojskowym popełnione w czasie wojny).

⁷ Rozporządzenie (WE) 2018/181 z dnia 18 października 2017 r., którym dodano do wykazu Republikę Dominikańską, Wyspy Świętego Tomasza i Książęcą oraz Togo.

opublikowała plan prac określający zakres sprawozdania, metody konsultacji oraz udział zainteresowanych stron, jak również wstępny harmonogram. Poinformowała również ATCG, że w ramach przeglądu (zgodnie z art. 32 rozporządzenia) poszukuje informacji związanych z konkretnymi częściami rozporządzenia: sankcjami, o których mowa w art. 33, oraz dodatkowymi środkami krajowymi, o których mowa w art. 10 i 14.

Komisja zwróciła się do ATCG o wzięcie udziału w procesie przeglądu i przekazanie opinii, uwag, sugestii i informacji na temat najlepszych praktyk – jak również luk – jakie państwa członkowskie mogły wykryć podczas wdrażania rozporządzenia. Zasugerowano zebranie wytycznych dotyczących oceny ryzyka lub wprowadzenie – w odpowiedniej formie – systemu wymiany poglądów na temat miejsc przeznaczenia.

ATCG wezwano również do szerzenia wiedzy na temat konsultacji publicznych oraz – w razie potrzeby – uzyskania informacji od różnych części administracji.

3.4. Sojusz na rzecz zwalczania handlu narzędziami tortur

Komisja przedstawiła aktualne informacje na temat stanu sojuszu na rzecz zwalczania handlu narzędziami tortur, zwłaszcza na temat przyjęcia w dniu 28 czerwca 2019 r. rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ „Zwalczanie handlu narzędziami tortur: zbadanie wykonalności, zakresu i parametrów ewentualnych wspólnych standardów międzynarodowych”⁸. Rezolucja stworzyła podstawy przyszłych prac ONZ w tej dziedzinie. Wspierając prace Biura Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka w zakresie monitorowania procesu wdrażania rezolucji, Komisja wykazała zaangażowanie w zwalczanie handlu narzędziami tortur.

⁸ Rezolucja A/73/L.94: „Zwalczanie handlu narzędziami tortur: zbadanie wykonalności, zakresu i parametrów ewentualnych wspólnych standardów międzynarodowych”, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 28 czerwca 2019 r.